

Előkészületek balesetre

Szabó Lénárd

Ahogy fejlődik a magyar barlangászat, barlangkutató, egyre több csapat jut el külföldre, távoli karsztvidékek komoly barlangjaiba. Ezzel az izgalmas perspektívával együtt azonban fokozódik a balesetveszély is. Külföldi túra, expedíció szervezésekor szükséges átgondolnunk az elmúlt évek ilyen irányú tapasztalatait, és élve a technika nyújtotta lehetőségekkel és kalkulálva a helyszíni infrastruktúra adottságaival, még az indulás előtt felkészülni egy esetleges segélykérés, riasztás, mentőakció gördülékeny lebonyolítására.

Biztos lesz baleset

A barlangászat veszélyes üzem. Föld alatti tevékenységünk során adódnak olyan helyzetek, melyek képesek nagyon szorult helyzetbe hozni áldozataikat, akár életüket is kiolthatják. Abból a tényből kiindulva, hogy velünk, illetve a csapatunk tagjaival még nem fordult elő baleset, azt a következtetést levonni, hogy ennek oka az, hogy felkészültek vagyunk az összes ránk leselkedő veszélyek ellen, súlyos hiba, és pont az ellenkezője igaz: aki komolyan és sokat foglalkozik a barlangászattal, az előbb-utóbb találkozik balesettel.

Erre egyszerűen biztosan számíthatunk, még akkor is, ha a sok energiával megtett óvintézkedéseink rendre feleslegesnek bizonyulnak. Csapatunk az adott pillanatban akkor indul neki a legnagyobb eséllyel annak, hogy épségben kikeveredjen a váratlanul bekövetkező, könnyen tragikusba forduló szituációkból, ha évről évre, túráról túrára fölkészülünk a balesetek esetleges bekövetkezésére.

Az elővigyázatosság olyasmi, mint a biztonsági öv. Negyven év alatt csak egyszer múlik rajta toloszék, de ahhoz, hogy pont akkor be legyen kapcsolva, negyven éven át kell használnunk.

Előkészületek indulás előtt

A résztvevők összeválogatása

A barlangászat egyik varázsa a csapatsport jellegéből fakad. Egy végponti szifon elérése sok ember összehangolt munkáját igényli. Minden csapatban vannak húzóemberek, akik tapasztalatukkal, lendületükkel gyakran kulcsai az egész vállalkozásnak. Ugyanakkor a munka oroslánrészét a csapat azon tagjai végzik, akik a zsákok cipelésével, a kisereléssel, vagy egyéb fárasztó vagy nem éppen népszerű feladatok elvégzésével a beszerelők keze alá dolgoznak, és hangulatukkal meghatározzák az egész túrát. A barlangászat külön szépsége, hogy egy csapat tagjaként olyan túratársak is részesei lehetnek a sikernek, akik felkészültsége, tapasztalata, erőnléte önmagában ezt nem engedné meg, sőt a feladat sokrétűségéből kifolyólag hasznos tagjai lehetnek egy túranak, expedíciónak.

Remek dolog, hogy az embert próbáló kihívások nem pusztán néhány kiválasztott privilégiumai.

Éppen ezért, mikor összeválogatjuk a túratársakat, sokféle szempont kerül mérlegelésre. Azonban nemcsak az előrelátható nehézségeket kell számba venni, hanem a csapatnak felkészültnek kell lennie arra az esetre, hogy valami balul üt ki, és kevesebb energia marad egymásra. A vészhelyzetben cselekvés sokat követel a túra tagjaitól, és a rendelkezésre álló plusz energiák az új szituációnak megfelelően átcsoportosulnak. Kevesebb figyelmet tudunk fordítani az ezt esetleg igénylő, gyakorlatlanabb társainknak, és kevesebb segítséget tudunk nekik nyújtani. Csapatunk együttes ütőképessége mutasson túl a túracélpont támasztotta követelményeken.

Könnyen halmozódhat a baj, ha nem megfelelően válogattuk meg a résztvevőket.

Cél

Régi alapszabályunk figyelmeztet, hogy a céljaink és lehetőségeink összehangolása nélkül ne induljunk barlangba. Egészítsük ezt ki annak szem előtt tartásával, hogy bár eredetileg nem a céljaink között szereplő, de bármikor bekövetkező vészhelyzetek, balesetek megfelelő tartalékkapacitást (többletenergia, tapasztalat, felszerelés, kaja, telefon.) igényelnek.

Biztosítás

Nagyobb túra minden résztvevője rendelkezzen megfelelő biztosítással. Egyrészt sok karszterületre e nélkül be sem léphetünk, másrészt olcsóbb harminc ember tíz éves biztosítási díja, mint egy mentés, kórházi ellátás összes költsége. Kár is erre több szót vesztegetni - minden túra- és expedíciószervező kötelessége ezt belátni és érvényesíteni.

Indulás előtt célszerű kipróbálni a kötvényen található telefonszámot, hogy valóban működik e.

Itthon hagyott információk

Baleset esetén a riasztás és a családtagok informálása elsődleges dolgunk, azonban ez az egyszerűnek tűnő feladat egy kopár karsztfennsíkon akár komoly problémát is jelenthet. Ilyen esetekre készülve még az indulás előtt készítsünk egy listát a túra tagjainak névsorával, személyi adataival, a biztosítási kötvények számával, a közeli rokonok elérhetőségével, és bízzuk ezt egy itthon maradó segítőnkre, aki megbízható kapcsolattartónk lesz, és a szükséges körtelefonokat intézi. Nemcsak balesetkor könnyíti meg a dolgunkat egy jó háttérember, de ha a dolgaink normális mederben maradnak, a hazaküldött információk terítésével az aggódó hozzátartozóinknak is nyugodtabb álmot biztosíthatunk, tájékoztathatjuk a barlangász közéletet vagy a sajtót is.

Felszíni ügyelet

A felszíni biztosítást ellátók hétköznapjai gyakran üres órákon át való tétlenségből állnak. A látszat ne tévesszen meg bennünket, az ügyelet kényes feladat. Egy váratlan helyzet felmérése és megítélése a felszínen, töredékes információk alapján roppant összetett probléma, és ilyenkor a felszínen maradókra komoly felelősség hárul, döntéseiknek életbevágó következményei lehetnek.

Gyakran előfordul azonban, hogy ez a pozíció nem a legtapasztaltabb és legkreatívabb problémamegoldó barlangászokra hárul. Megeshet, hogy a felszíni ügyeletet nem a csapatunk tagjai látják el, esetleg valaki teljesen ismeretlenre, sőt nem is barlangászra, nem is honfitársunkra kell bízunk (pl. a turistaház gondnokára).

A túra, expedíció vezetőjének, akár a felszínen marad, akár a föld alá szálló csoporttal tart, gondoskodnia kell az ütemezés összehangolásáról. A barlangi csoport(ok)nak a felszínen maradékkal nagyon pontosan egyeztetnie kell a felszínre érkezés várható idejét, a segítőcsapat elindításának idejét és formáját, valamint a mentőszolgálat készenléti- és akcióriasztásának időpontját és módját. A megbeszéltekhez mindkét félnek szigorúan tartania kell magát, és a föld alatt bajba jutottak döntéshozatalát megkönnyíti, ha biztosan számolhatnak a felszíni társaik reakcióival.

Még az indulás előtt tisztázzuk azokat a körülményekben beálló változásokat (gondoljunk elsősorban az időjárásra), amelyek fokozott készenlétre kell hangolják a felszínen maradókat.

Ha másra nincs módunk, éljünk a mobiltelefonban rejlő lehetőségekkel, de vegyük figyelembe, hogy a fogadó félnek ilyenkor szinte semmilyen lehetőség nincs a helyzet önálló megítélésére, és amennyiben előzetesen nem állapodtunk meg vele a teendőkről, a segítségnyújtás nagyon esetleges és körülményes lehet.

Hasonló körülménnyel járunk el a föld alatti bázisról induló csoportok munkájának és visszatérésének koordinálásakor.

Időjárás

Bár ennek a jelentősége életbe vágó is lehet, kinn a terepen kevés alkalmunk lesz az időjárás-előrejelzés nyomon követésére. Célszerű valaki itthon maradót megkérni arra, hogy figyelje az érintett területről szóló meteorológiai jelentést, hóviszonyokról, lavinaveszélyről szóló tájékoztatást, és napi rendszerességgel küldje smsben. Amennyiben létezik ilyen, a legmegfelelőbb és kifejezetten a hegyekben sportolók igényeire szabott időjárás-jelentést a területen illetékes hegyimentő-szolgálat honlapján található, de adott esetben jól használható a sárkányosoknak, vitorlázóknak készült előrejelzések is.

Technika

Biztonságos beszerelés

A barlangászat bizonyos aspektusból nem szól egyébről, mint ember számára járható útvonalak kialakításából. Vezérelvünk legyen a biztonság, annak a figyelemben tartásával, hogy ez mikor esik egybe, és mikor nem a kényelem és gyorsaság megfontolásaival. Egy expedíció alatt egy kitágított szűkületen, kőhullásnak kitett aknabeszálláson, ingatag omladékon vagy egyszerű átszerelésen akár száznál is több áthaladás fordul elő - társaink nem ritkán fáradtan, több zsákkal és lankadt figyelemmel, magukat rutinjukra bízva érkeznek a kérdéses pontokhoz. Beszereléskor mindig tartsuk észben, hogy ha valamilyen technikai megoldás minden túratagnak csak néhány pillanatnyi könnyebbséget jelent, akkor azzal az egész expedíció számára több órára való gebődést megtakaríthatunk. A barlang biztonságos és kényelmes kiépítésébe fektetett többletenergia tehát busásan megtérülnek. Gondoljunk erre, mikor legközelebb eltakarítjuk az instabil köveket egy akna szájából.

Barlangi telefon

A barlangok a föld gyomrának természetes vízszállítói. Ha árvízveszélynek kitett barlangban olyankor szándékozunk több napot eltölteni a föld alatt, mikor esőzések, hirtelen olvadás várható, biztonságunkat csak a felszínről lehúzott telefonzsinór és a megfelelő készülék teremtheti meg. Optimális, ha legalábbis a bivakig beépítjük a kábelt, és minden barlangban mozgó csoportnál van olyan készülék, amivel rácsatlakozhat, és kommunikálhat a felszínnel, illetve a barlangban tartózkodó többi egységgel.

A telefon ugyanakkor az organizációs, logisztikai problémák megoldásában is pótolhatatlan eszköz, dinamikussá teszi a szervezést és lebonyolítást, a személyes biztonságérzetet nagyban növeli, megengedi a kisebb csoportok mozgását és létfontosságú lehet, ha rosszra fordulnak a dolgaink.

Ezer méter telefonzsinór belefér egy begbe, kihúzása és visszabontása a barlangban egyszerű és időigényessége egy jól felmálházott transzportcsapat haladási tempójával egyenlő. Mindenképpen megéri a fáradságot!

A telefon mellé felszíni ügyelet szükséges, hasznos lehet egy telefon-napló vezetése, és gondoskodjunk elegendő mennyiségű energiaforrásról!

Mobiltelefon

Az európai karszterületek egyre többségében, ha nem is minden völgyben, de némelyik hágón, hegycsúcson van térerő. Akár a helybéli helyismeretere támaszkodva, de derítsük föl a vételre alkalmas helyeket. Ha bekövetkezik valami baleset, akkor több száz hívást kell kezdeményeznünk és fogadnunk. Ezt bírunk kell akkukkal (vagy oldjuk meg a töltést, már a napelemes kivitel is elérhető), és álljon rendelkezésre megfelelő összeg is a kártyánkon.

Az expedíció vagy túra előtt, mikor ismereteket gyűjtünk a karszterületről, kérdezzünk rá a mentőszolgálatokra, mentési lehetőségekre! Legyen elmentve a telefonban minden szám, megfelelő körzetszámmal, amire szükség lehet baj esetén!

A helyi segélyhívó vonal, hegyi és barlangi mentők, rendőrség, tűzoltók, nemzeti park, turistaház száma mellett legyen meg a vendéglátó országbeli kontaktemberünk elérhetősége, aki ismeri a táborhelyünket, a bejáratot, barlangot, csapatunk felkészültségét, esetleg a mentőket is. A biztosítóval is fel kell majd vennünk a kapcsolatot.

Mentés, vészhelyzet, vagy egyéb folyamatos kommunikációt igénylő helyzet esetén nevezzünk ki egy központi telefont, ami mindig működik, és mindig egy megfelelő nyelven értő és kompetens ember kezében van.

Rádió

A felszíni kommunikáció eszköze. A rádió a barlang és a táborhely, a tábor és valami emberi lakhely, valamint a környék hegyein kiránduló csoportok és a többiek között teremt közvetlen kapcsolatot, ami vészhelyzet esetén nélkülözhetetlen.

A kis, pár ezer forintos készülékek a hegyek között nem működnek, de jó szolgálatot tesznek, mikor a karszterület megközelítésekor szétszakad az autókönvoj (és egy Európa-átzelés alatt az árukat is behozzák a telefonszámlánk kímélése útján).

Használható rádió használata szakértelmet és tapasztalatot igényel. Indulás előtt tájékozódjunk arról, hogy az adott területen milyen frekvenciákat használhatunk szabadon, és állítsuk be azokat készülékeinken. Nem minden frekvencia használható polgári célokra.

Ha máshogyan nem tudjuk biztosítani a kommunikációt a külvilággal, hagyhatunk egy készüléket egy közeli településen, turistaháznál, és állapotunk meg az üzenetváltás rendszeres időpontjában.

A telepek töltését meg kell oldanunk. Amennyiben az energiatakarékosság szempont, célszerű egy-két óránkénti rádióidőket megbeszélni, hogy ne kelljen a készülékeket állandóan bekapcsolva tartani. Rövid és egyszerű mondatokban fogalmazzuk meg a mondandónkat, és a fogadó fél ismétlje el az információkat.

Elsősegély-felszerelés

Bár elvben a személyes first-aid csomag az alapfelszerelés része, a gyakorlatban nagyon ritkán fordul elő, hogy mindenkinél van ilyen, nemcsak hiánytalan állapotban, hanem megfelelő minőségben is. Ezért nagyobb túrák előtt központilag gondoskodjunk mindenki számára elsősegélycsomagról, és alaptábori használatra nagyobb mentőszettet állítsunk össze. A szervezés volumenéhez képest ez nem nagy feladat, és a költségvetésünket sem terheli meg.

Mi kerüljön a mentőládába? Mivel - már aki - nem vagyunk orvosok, gondoljuk végig, milyen balesetek következhetnek be, illetve milyen szituációkra számíthatunk. Leggyakoribbak a nyílt sebek, gyomorbántalmak, általános rosszullét, láz, fejfájás, leégés, rovarcsípés, csonttörés. Gondoljuk át a csapat létszámától, túra időtartamától és az egyéb körülményektől függő súlyozó tényezőket a mennyiségek megállapításában, és konzultáljunk barlangász-orvossal az egyes készítmények használatáról. Olyasmit ne vigyünk, amit nem tudunk használni. Készíttessünk kivonatos összefoglalót arról, hogy az egyes készítményeket mikor és hogyan kell alkalmazni, adagolni.

Minden expedíció-vezető fordítson nagy figyelmet erre, életet menthet!

Baleset

Stressz

Villámcsapás a gerinctőbe. Ütés a fogak közé baseballütővel. Úthengerek a vállakon. Nyomasztó felelősségérzet és kaotikus presszió. Ha expedíció vezetésére adjuk a fejünket, akkor legyünk tudatában annak, hogy esetleg nagyon meredek szituációban kell komoly következményekkel járó döntéseket hoznunk, az események okozta sokkhatástól akár ötven százalékon működő aggyal. Egy vidám és motivált társaság helyett egy maroknyi szétzilált és feszült ember áll majd rendelkezésre, és a helyzet minimális toleranciát enged meg a vezetői feladataink hibahatárainak tekintetében.

Riasztás

A megfelelő mentőszervezet riasztása után igyekezzünk azon, hogy a túratársaink hozzátartozóit még az előtt informáljuk a történekről, hogy a sajtóból, médiából kapnának híreket. A bajba jutott expedíció a Magyar Barlangi Mentőszolgálat itthon maradt tagjaira minden tekintetben számíthat. Fordulhatunk segítségért a konzulhoz is. A fogadó ország magyar konzulátusának feladata a magyar állampolgárok védelme, érdekképviselése. Távoli és barlangi mentés területén rendezetlen helyzetű országokba tett expedíciók előtt érdemes a konzulátust értesíteni a látogatás helyszínéről, időpontjáról és céljáról az expedíció tagnévsorának melléklésével. Az értesítés legegyszerűbben a BMSZ elnökségének küldött e-maillal történhet, a továbbítástól a szervezet külügyes kapcsolatokkal rendelkező tagja gondoskodik.

Mentőcsapat

A különböző országok különböző régióiban riasztható mentőcsapatok felkészültsége és szakmai hozzáállása vegyes képet mutat. A nagy múltú és profi barlangász kultúrával rendelkező országokban általában nyugodt szívvel várhatjuk a segítség érkezését, de előfordulhat mentéskényszerből adódó rivalizálás a különböző profilú, támogatottságú és felkészültségű mentőalakulatok között, ami sérült társunk épségét semmiképpen nem szolgálja. Ezt azonban hirtelenjében nagyon nehéz felmérni, még egy összeszedett mentőakció is mutathatja fejetlenség látszatát.

Mi a teendő segélycsapat érkezése esetén?

Legyünk egyértelműek! Ez nem a bratyizás ideje, a vezető pozíciókban megfelelő kiállással kell képviselnünk a csapatunkat. Mérjük föl a rendelkezésre álló tárgyi és személyes erőforrásainkat, és csak azt bocsátjuk a mentők rendelkezésére, ami valóban hasznos számukra, azt viszont maradéktalanul. Előfordulhat, hogy a frissen összeállt mentőcsapat nem rendelkezik megfelelő tábori infrastruktúrával, utánpótlással, élelmiszerrel, ilyen szituációt felismerve, ha másban nem, ebben a mentők keze alá dolgozva nagyban segíthetjük az akció bonyolítását.

A mentőegység és a bajba jutott csapattársai közötti együttműködés központi és neuralgikus kérdés. Ahol szervezett mentőalakulat érkezik, ott át kell engednünk nekik a terepet. Diplomatikusan és következetesnek kell lennünk. Bizonyos országokban törvény van arra, hogy a sérült hozzátartozói nem vehetnek részt a mentőakcióban. Ennek ellenére néhány pozíciót kézben tartva sokat lendíthetünk a helyzet tisztázódása érdekében. Ha elzavarnak, akkor a háttérben, de összekötő ember mindig álljon készenlétben a mentésvezető mellett, ugyanakkor biztosítsuk a sérült és a mentőcsapat közötti közvetlen tolmácsolást is! A sérült nyugalma érdekében egy közeli barát jelenléte folyamatos fontos lehet. Az esetleg barlangban tartózkodó társaink felszíni képviselőjét is el kell látnunk.

A mentőegység számára fontos információ a barlangban várható összes körülmény és nehézség, pl. szűkületek, omladékok, vizes, árvizes helyek, a beszerelés, kötélpálya minősége, valamint a barlangban deponált felszerelések, élelmiszer, bivak cuccok elérhetősége.

Előfordulhat, hogy amennyiben van ilyen a közelben dolgozó másik expedícióhoz kell segítségért fordulnunk, velük még indulás előtt vegyük fel velük a kapcsolatot. Fordítva, eldugott karsztvidékeken mi is számítsunk arra, hogy segítséget kell nyújtanunk más csoportoknak.

Az UIS ígérete szerint 2006-ra készül el egy folyamatosan karbantartott lista, mely a világ összes karsztterületére vonatkozó riasztási lehetőségekről ad tájékoztatást.

Társmentés

Nem minden szituáció olyan komoly, hogy mentőcsapat riasztását igényelné. Nagy túrákra vigyünk magunkkal néhány csigát, és az egyszerűbb technikai manővereket így magunk is kivitelezhetjük. Ilyen döntés előtt képességeinket és a feladatot nagyon pontosan mérjük fel, és minden szempontot rendeljünk a csapat biztonsága alá. További balesetekkel a helyzet hatványozottan súlyosbodik!

Távoli karsztterületeken túrázó csapatnak felkészültnek kell lennie egy teljesen önálló mentés lebonyolítására. Érdemes orvost is beszervezni, hordágyat is vinni.

Alkalmatlan mentőcsapat?

Olyan országokban, ahol nincs barlangi mentőszolgálat, és más katonai vagy civil alakulatot kényszerülünk riasztani, nagy kockázatnak tesszük ki a csapatunkat. Nagyon kényes szituáció fordulhat elő, ha a fölvonuló, esetleg hatóságilag kirendelt mentőosztágot szakmailag, technikailag nem tartjuk megfelelő felkészültségűnek a mentés lebonyolítására. Ilyen kellemetlen diplomáciai helyzetekre nehéz tanácsot megfogalmazni, mindenesetre érdemes előzetesen informálódni a területet ismerő barlangászoktól és az UIS listából, valamint a helyszínen a hátországunkat, Magyar Barlangi Mentőszolgálat vezetőségét felkérni a külügyi közvetítésre, és fordulhatunk a konzulhoz is.

Média

Bárhol is vagyunk a világban, ha bajba kerülünk, számíthatunk a média érdeklődésére is. Az újságírókat levakarni nem fogjuk tudni, viszont arrogáns fellépésünket megbosszulhatják azzal, hogy negatív színben tüntetnek fel bennünket, vagy ha nem tájékoztatjuk őket, akkor egyéb forrásokból szereznek be vagy találnak ki maguktól félinformációkat, ezzel is tetézve a bajainkat. Legtisztább lapokkal játszunk, ha egy velős MTI-hírrrel elsőként jelentjük be a történeteket.

Célszerű kinevezni valakit, aki nem is fontos, hogy a helyszínen legyen, de az érdeklődők rendelkezésére áll. A nyilatkozatoknál legfontosabb szempont, hogy legyen egyértelmű, laikusnak is érthető, kielégítő és következetesen azonos. Ha minden megkérdezett ugyanazt a választ adja, akkor kevesebb teret adunk az oly gusztustalan sajtótálalgatásoknak.

Végül akármennyire is el vagyunk havazva, azt ne feledjük, hogy külföldön az egész magyar nemzetet képviseljük.

Tapasztalatok, ismeretek átadása

Egy szép túra nemcsak remek kaland és az év fénypontja, hanem sokoldalú tapasztalatszerzési lehetőség sok társunk számára. Expedíció vezetőjeként sokféle módon meglovagolhatjuk az ismeretbővítésre alkalmas, spontán módon kialakult helyzeteket, így a föld alatt való tekergésen túlmutató többlettartalmakkal színesíthetjük ezt az egyébként is oly komplex élményt.

Az ismeretek átadását azonban biztonsági megfontolások is indokolják. Tartsunk rövid ismertetést a technikai eszközökről, hogy ha már beszereztük, fölcipeltük a rádiót, barlangi telefont, azt minden résztvevő használni is tudja. Bár minden barlangásztanfolyam részét képezik elsősegély-nyújtási ismeretek, ezek felelevenítése, az alaptábori first-aid cuccok bemutatása sosem fölösleges.

Ha nem is akarunk hegyi beszédet tartani, de a csapatunkat indulás előtt, vagy már a helyszínen a megfelelő időpontokban összerántva, némi formát adva a pillanatnak, jól összeszedett mondatokban megszólítjuk, növelhetjük az összetartást, motivációt, simíthatunk a feszültségeken, és alakíthatjuk a hangulatot. Használjuk ki ezeket a pillanatokot arra, hogy tájékoztatást adunk a következő napok programjáról, elmúlt napok eseményeiről, stratégiákról, problémákról, technikai kérdésekről, és emeljük ki a biztonsági szempontok érvényre juttatásának konkrétumait. Ezzel is a veszélyforrásokkal szembeni óvatosság ügyét szolgáljuk.

Zárszó

A barlangászok inkább jellemezhetőek egyfajta folyamatos, menet közbeni problémavállaló és - megoldó attitűddel, mint az óvatos, mindent precízen előkészítő hozzáállással. Ugyanakkor az a bevállalós, fenegyerek viszonyulás, ami végső soron a föld alá hajt bennünket, különösen kellő tapasztalat és megfontoltság hiányában, sajnos a veszélyforrások nem kellő figyelembe vételére illetve saját képességeink túlértékelésére is hajlamosít. Megfelelő tudatosság híján nagyon nehéz meglátni, hogy bármilyen egyszerű szituáció könnyen komoly vészhelyzetté alakulhat. Végül pedig tartsuk észben, hogy minden baleset egy vállrándítással kezdődik.

A gyakorlat azt mutatja, hogy egy túrán néhány tapasztalt barlangász jelenlétét megfelelő garanciának tekintjük a balesetmentes lebonyolításra. Ezzel általában nem is tévedünk, de a kulcsszó itt az általában, és azt se feledjük, hogy az elővigyázatosság nem egyéb, mint átgondoltság és sok tapasztalat, és a megtett megelőző óvintézkedésekre sokkal biztosabban számíthatunk, mint a szerencsénkre.